

Faculty of
Psychology and
Educational Sciences
"Ovidius" University
of Constanta, Romania

BLACK SEA JOURNAL OF PSYCHOLOGY

www.bspsychology.ro

9 772068 464001

Values of professional ethics in psychology

Mircea Adrian Marica¹, Ana Maria Aftene²

¹Ovidius University of Constanta, Faculty of Psychology and Educational Sciences

Abstract. The reconstruction of the profession of psychologist in Romania, that has been accelerated since 2004 starting with the founding of the National College of Psychologists, involved a continuous normative and administrative structuring. At the moment we are at a stage of normative optimizations, as proven by the new psychologists code, published in the Official Monitor issue of December 20th, 2013. A good knowledge of the deontological code implies also a good knowledge of the values that are at its core so that the respecting of the ethical principles implies the respecting of the fundamental ethical values for the psychology profession. The problem which we try to address is this: How much do the code regulations coincide with the professional values of the everyday practice of psychologists? This research aims at identifying what are the main values that psychologists consider to be important, identify the differences (if they exist) in the ranking of these values between the profession of psychologist and other chosen professions, to ascertain if the important personal values coincide with the professional ones.

Keywords: professional ethics, values, psychology

Introducere

Etica profesională este o disciplină de sine stătătoare ce rezultă din intersectarea eticii cu caracteristicile specifice ale diferitelor profesii. Aceasta normează practici, drepturi și îndatoriri pentru membrii unei anumite profesii. Etica profesională are atât un rol preventiv în practica profesională, cât și unul punitiv în cazul abaterilor de la normele și principiile ei.

Valori ale eticii profesionale - sau etica virtuții – încearcă să răspundă la întrebarea: „Care sunt virtuțile necesare unui profesor, vânzător, funcționar public, medic etc., în cazul nostru, psiholog?” T. Ayraksinen (1998) sintetizează câteva dintre valorile profesionale pentru diferite profesii, considerând autonomia ca valoare principală profesională pentru profesia de psiholog.

Un alt termen pentru autonomie poate fi *autoguvernare*, etimologic însemnând a-ți fi propriul legiuitor. Autonomia reprezintă astfel capacitatea de a alege ceea ce știm sau credem că este bine cu condiția însă a universalității: adică este valabilă în cazul tuturor indivizilor.

Conform Miroiu, M., Blebea N. (2000) autonomia presupune următoarele:

1. Eliberarea sau libertatea față de constrângeri, respectând libeul arbitru al fiecărei persoane
2. Libertatea de a alege dintr-un minimum de condiții puse la dispoziția noastră

3. Informația și rezonabilitatea alegerii (alegera în cunoștință de cauză)

4. Recunoașterea faptului că orice persoană este moral valoroasă.

„Umanitatea din persoana fiecăruia este sfântă” (Kant) - și tocmai acest principiu oferă autonomie aspecte etice. Autonomia implică astfel recunoașterea egalității morale și respectul față de alții.

Primul cod etic al psihologilor din România a fost publicat în 2004 în contextul constituirii Colegiului Interimar al Psihologilor din România. Colegiul a avut ca scop coordonarea întregii activități a psihologilor, urmărind respectarea standardelor științifice și etice, reprezentând totodată interesele profesiei de psiholog cu drept de liberă practică. Printre atribuțiile de bază ale Colegiului psihologilor putem regăsi instituirea și promovarea unor norme deontologice pentru profesia de psiholog. Aceste norme deontologice se vor regăsi într-un „sumum de principii și standarde etice de exercitare a profesiei de psiholog cu drept de liberă practică”, principii ale codului etic al psihologilor din România, precum principiul respectării drepturilor și demnității oricărei persoane, principiul responsabilității profesionale și sociale, principiul integrității profesionale.

Codul deontologic are următoarele funcții:

- valoare normativă – aplicarea și verificarea respectării standardelor;
- valori morale (principii și valori ideale);
- training și educație.

Codul deontologic oferă astfel atât un set de valori cât și tehnici practice pentru rezolvarea problemelor de natură morală.

În luna noiembrie 2013 a fost aprobat noul Cod Deontologic al profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, Cod ce respectă prevederile din documentul „Valorile comune profesiilor liberale în Uniunea Europeană”. Principiile noului Cod Etic sunt următoarele:

- Principiul competenței, specializării și integrității profesionale
- Principiul responsabilității științifice și profesionale
- Principiul independenței, nediscriminării și imparțialității profesionale
- Principiul asigurării demnității și respectului pentru ființe
- Principiul primordialității interesului ființei umane
- Principiul liberei concurențe profesionale
- Principiul evitării conflictului de interese
- Principiul confidențialității și păstrării secretului profesional
- Principiul informării și obținerii consimțământului prealabil
- Principiul formării profesionale continue
- Principiul confraternității și colegialității
- Principiul nemedierii relației psiholog-beneficiar/pacient
- Principiul obligației de mijloace în activitatea psihologică
- Principiul dreptului beneficiarului la o a doua opinie în specialitate
- Principiul obligației de finalizare a activității psihologice

Toate aceste principii ale codului Deontologic au la bază valori morale fundamentale precum respectul demnității umane, integritatea, binefacerea etc. O bună cunoaștere a codului deontologic implică și o bună cunoaștere a valorilor ce stau la baza acestuia astfel încât o respectare a principiilor etice presupune o respectare a valorilor etice fundamentale. Principiile codului etic nu au doar scopul de a proteja beneficiarii ci și de a crea cadrul legal și moral pentru o bună desfășurare a activității profesionale de psiholog.

Așadar, înțelegerea valorilor etice profesionale în cadrul psihologiei este importantă deoarece acestea ghidează activitatea profesională, creând cadrul propice pentru desfășurarea acesteia.

Obiectivele cercetării

Cercetarea de față îți propune următoarele obiective:

1. Să identifice ierarhizarea valorilor în cadrul profesiilor de psiholog, profesor vânzător și student la psihologie
2. Să identifice diferențele (dacă acestea există) din punct de vedere al ierarhizării valorilor între profesia de psiholog și celelalte profesii alese.
3. Să identifice diferențele (dacă există) între valorile pentru viața personală și valorile pentru viața profesională ale subiecților, în cadrul diferitelor profesii.

Lotul de cercetare

Au fost folosite patru eșantioane mixte din punct de vedere al sexului și vârstei, câte unul pentru fiecare profesie aleasă. Fiecare eșantion a avut 30 de subiecți.

Instrumentele utilizate

Instrumentele folosite în cercetarea de față au fost următoarele: chestionarul de valori Schwartz, chestionarul pentru ierarhizarea valorilor orientative și comportamentale Rokeach și un instrument propriu.

Instrumentul propriu a avut ca bază teoretică codul deontologic al psihologilor, extrăgând din acesta valorile cele mai des întâlnite. „Profesiilor le sunt necesare coduri etice. Pentru ca aceste coduri să aibă autoritate morală el trebuie să aibă consimțământul tacit sau explicit al fiecărui membru.” (M. Davis, 1999:2)

Pentru a verifica consistența internă a acestui instrument a fost utilizat testul Alfa-Krombach, ținând cont de tipul de notare al răspunsurilor subiecților. În urma analizei coeficientului alfa a rezultat o consistență internă de 0,731, fapt care a validat demersul pentru cercetare.

Prezentarea și interpretarea datelor

Pentru primul obiectiv - identificarea ierarhizării valorilor în cadrul profesiilor de psiholog, profesor vânzător și student la psihologie – rezultatele testului Schwartz sunt următoarele:

Tabelul 1. Rezultate comparative chestionarul Schwartz

Psiholog	Profesor	Student la psihologie	Vânzător
1. Putere	1. Autodirecția	1. Siguranță	1. Universalism
2. Tradiție	2. Tradiția	2. Stimulare	2. Bunăvoință
3. Bunăvoință	3. Siguranța	3. Autodirecție	3. Putere
4. Stimulare	4. Hedonism	4. Putere	4. Siguranță
5. Universalism	5. Universalism	5. Hedonism	5. Tradiție
6. Autodirecție	6. Realizare	6. Tradiția	6. Hedonism
7. Hedonism	7. Bunăvoință	7. Bunăvoință	7. Conformism
8. Siguranță	8. Putere	8. Realizare	8. Stimulare
9. Realizare	9. Stimulare	9. Universalism	9. Autodirecție
10. Conformism	10. Conformism	10. Conformism	10. Realizare

În urma analizării rezultatelor, se concluzionează faptul că există diferențe în ierarhizarea valorilor în cadrul diferitelor profesii alese.

Aceste diferențe pot fi constatate mai ales în topul primelor trei valori alese. În același timp se constată o preferință redusă comună a valorii conformism.

Valoarea putere – aflată pe primul loc în clasamentul preferințelor psihologilor – conform teoriei lui Schwartz, are următoarele dimensiuni valorice: recunoaștere socială, bogăție, putere socială, autoritate, păstrarea imaginii personale în public.

În urma aplicării instrumentului Rokeach pentru ierarhizarea valorilor orientative și comportamentale, se constată următoarele preferințe:

Tabelul 2. Rezultate comparative chestionar Rokeach valori orientative

	Psiholog	Profesor
Importante	1. Înțelepciune 2. Recunoaștere socială 3. Sentimentul realizării	1. Respect de sine 2. Securitatea familiei 3. Recunoaștere socială
importantePuțin	16. Salvare prin mântuire 17. Lume a păcii 18. Lume a frumuseții	16. Lume a păcii 17. Salvare prin mântuire 18. Lume a frumuseții
	Student la psihologie	Vânzător
Importante	1. Viață interesantă activă 2. Respect de sine 3. Libertatea	1. Securitatea familiei 2. Respect de sine 3. Sentimentul realizării
importantePuțin	16. Lume a păcii 17. Armonie interioară 18. Salvare prin mântuire	16. Securitate națională 17. Lume a păcii 18. Lume a frumuseții

O valoare comună în ierarhizările făcute atât de psihologi cât și de profesori a fost recunoașterea socială, față de celelalte profesii neexistând elemente comune ca și preferințe.

În schimb, se constată faptul că valorile considerate cele mai puțin importante sunt similare, diferind totuși poziționarea acestora.

Tabelul 3. Rezultate comparative chestionar Rokeach valori comportamentale

	Psiholog	Profesor
Importante	1. Responsabilitate 2. Autocunoaștere 3. Rațiune	1. Deschidere intelectuală 2. Responsabilitate 3. Autocunoaștere
puțin importante	16. Competiție 17. Voioșie 18. Supunere	16. Voioșie 17. Curățenie 18. Supunere
	Student la psihologie	Vânzător
Importante	1. Deschidere intelectuală 2. Imaginație 3. Independență	1. Onestitate 2. Iubire 3. Responsabilitate
puțin importante	16. Curățenie 17. Iertare 18. Supunere	16. Supunere 17. Iertare 18. Deschidere intelectuală

Se constată că există similarități între categoriile psiholog și profesor din punct de vedere al valorilor responsabilitate și autocunoaștere considerate de ambele profesii drept importante.

De asemenea, se observă faptul că valorile considerate cele mai puțin importante sunt similare, diferind totuși poziția ocupată de acestea în cadrul ierarhiei.

Instrumentul propriu de cercetare a constatat dintr-o listă de 20 de valori extrase din codul deontologic al psihologilor. Participanților li s-a cerut în primă fază să noteze fiecare valoare pe o scală de la 1 la 3 în funcție de importanța acordată (1 – puțin importantă, 2 – importantă, 3 – foarte importantă).

În a doua fază, participanții au avut sarcina de a selecta trei valori personale și trei valori profesionale pe care le consideră cele mai importante.

În urma interpretării rezultatelor s-a constatat că valoarea empatie este considerată de către psihologi ca fiind importantă atât pe plan personal cât și profesional – fiind, de altfel, singura valoare comună între cele două dimensiuni.

Ca și valoare comună personală între profesii apare inteligența. Pe plan profesional nu se constată asemănări în alegerea valorilor față de profesia de psiholog.

Tabelul 4. Rezultate comparative între valorile personale și valorile profesionale

PSIHOLOGI	
Valori Personale	Valori Profesionale
Inteligență Empatie Afecțiune	Confidențialitate Empatie Respect
PROFESORI	
Valori Personale	Valori Profesionale
Afecțiune Inteligență Competență	Competență Colegialitate Inteligență
STUDENȚI	
Valori Personale	Valori Profesionale
Afecțiune Inteligență Lucru în echipă	Competență Empatie Obiectivitate
VÂNZĂTORI	
Valori Personale	Valori Profesionale
Afecțiune Loialitate Sinceritate	Cunostințe Excelență Onestitate

Concluzii

În urma cercetării de față s-a constatat faptul că există similitudini la nivelul valorilor alese între profesiile de psiholog și profesor, și că există un consens în valorile considerate mai puțin importante de către toate profesiile. Valorile considerate cele mai importante pentru ghidarea activității profesionale de către psihologi sunt confidențialitatea, empatia, respectul, compasiunea, cunoștințele. Obiectivitatea este valoarea considerată cel mai puțin importantă de către psihologii participanți la acest studiu. Dintre valorile personale cele mai des întâlnite din punct de vedere al preferințelor au fost următoarele: putere, tradiție, înțelepciune și responsabilitate.

În urma analizării rezultatelor între diferitele eșantioane, se concluzionează faptul că există diferențe în ierarhizarea valorilor în cadrul diferitelor profesii alese. Totuși au existat câteva preferințe comune, dintre care amintim: conformismul, recunoașterea socială, responsabilitatea și autocunoașterea. S-a constatat, de asemenea, că cele mai multe similarități apar între categoriile psihologi și profesor din punct de vedere al valorilor preferate. Din punct de vedere al valorilor considerate cele mai puțin importante au existat asemănări între toate categoriile, diferind totuși poziția ocupată de către valoare în cadrul ierarhiei.

Bibliografie:

Airaksinen, T. (1998). Professional Ethics în Encyclopedia of Applied Ethics, vol.3, Academic Press

Davis, M. (1999). Is Higher Education a Prerequisite of Profession? în International Journal of Applied Philosophy, vol. 13:2

**BLACKSEA JOURNAL
OF PSYCHOLOGY**

eISSN: 2068-4649; Print ISSN: 2068-1186

The "Black Sea" Journal of Psychology

Vol. 4, Issue 1, 1-7, Spring, 2013

ISSN: 2068-4649

www.bspsychology.ro

Miroiu, M., Blebea Nicolae, G. (2000). Etica profesională – Curs universitar, București: Editura Universitatea București

Hoffman, W. M., Frederick, R. E., Schwartz, M. S. (2001). Business Ethics. Readings and Cases in Corporate Morality, New York: Editura McGraw Hill

Zlate, M. (2000). Introducere în psihologie, București: Editura Polirom

https://xa.yimg.com/kq/groups/86627318/208011779/name/CursEtica2.10_martie.ppt